

הגיגה כא

משה שווערד

1. שערים מצויינים בהלכה

דף כא. האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקודש כו'. כתבו התוס' דמשמע דרק טבילה צריך, ולא העדיב שמש, והאריכו בזה, דבמקום אחד בש"ס משמע דגם טבילה דרבנן צריך הערב שמש, ובמקום אחר משמע דאין צריך, וכן הביאו מהא דאיתא במס' ביצה (ית). דכלי שננטא בולד הטומאה מטבילין אותו כיו"ט. וכפרש"י שישתמש בו היום חולין שאין צריכין הערב שמש. ועי' מה שכתבנו שם בשם רבינו שמשון דמס' פרה, דיש טומאות רבנן שצריכין הערב שמש, ויש שאין צריכין, וגם ברמב"ם יש סתירה, ובכ"מ (אבה"ט פ"ו) העיר עליהן דיש שצריכין, ויש שאין צריכין, ואין אנו יודעין להבחין ביניהם.

2. תוספות מסכת הגיגה דף כא עמוד א

האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה - משמע לישנא טבילה אבל הערב שמש לא ... קשה לר"י דאמר בעירובין בפרק בכול מערבין (דף לב). האשה שהיתה עליה לידה או זיבה מביאה מעות ונותנת בשופר טובלת ואוכלת בקדשים לערב והתם לא תני טבול יום וי"ל דלערב דנקט מיירי שאינה עומדת שם בשעת הקרבה אלא סומכת לה על חזקת ב"ד אוכלת לערב דחזקה אין ב"ד מתעצלין וק"ל דלאחר חצות תשתרי שכן מצינו גבי עומר (מנחות דף סח). הרחוקים מחצות ואילך מותרין לפי שאין ב"ד מתעצלין ויש לחלק דהתם בקרבן צבור ממחר שפי לעשות עד חצות אבל קרבן יחיד ממתנין כל היום אבל טפי לא כדי שלא ישל על ידם וכי תימא אחר תמיד של ערב תשתרי דתו לא תשתרי כיון דכתיבה עליה העולה ומינה ילפינן עשה דהשלמה דאין מקריבין אחרי עולת התמיד בין הערבים כלום ויש לומר דאיכא למימר שפעמים מאחרין התמיד עד הערב שמש כדאמרינן ריש תפלת השחר (ברכות דף כו): שהולך וקרב עד הערב הלכך כיון שאין לו זמן קצוב מספקין לה בכל הספק אי נמי כרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שאמר ריש תמיד נשחט (פסחים דף נט). שחטאת העוף קרב אחר תמיד הערב ...

3. ספר מגדים חדשים

שם בתום! וי"ל דאיכא למימר שפעמים מאחרין
התמיד עד הערב שמש כדאמרינן ריש תפלת

השחר שהולך וקרב עד הערב. מש"כ התוס' שפעמים מאחרין התמיד עד הערב שמש, לכאורה נראה כוונתם עד סמוך לשקיעת החמה, דאי ר"ל עד סמוך ללאת הכוכבים הו"ל למימר עד הערב. ולפי זה ל"צ חירוץ, דלכתי קשה אמאי אסורה לאכול קדשים עד לערב, היינו ללאת הכוכבים, מיד בתחילת שקיעת החמה תשתרי. ונראה דהוא ט"ס בתוס' לפנינו, וי"ל מאחרין התמיד עד הערב "ממש". וכ"ה בתוס' בדפוס וינזיה. ור"ל עד ללאת הכוכבים.

ועיין בשאגת אריה (קוס"י יז), שהציא לריה מדברי
המוס' כאן לענין זמן תפילת מנחה שהוא עד
לאת הכוכבים, וז"ל והכי נמי משמע מדברי המוס'
נרפ"ג דחגיגה שכתבו דאיכא למימר שפעמים מאחרין
התמיד עד הערב ממש כדאמרין בפ' תפלת השחר
שקרב והולך עד הערב. אלמא ס"ל דזמן תמיד של בין
הערבים וה"ה לתפלת מנחה הוא עד הערב ממש שהוא
לאת הכוכבים. דאל"כ אכתי לא תיראו כלום אלא
שבקשו שם אלא דאבלת בקדשים לערב, דאחרי תמיד
של בין הערבים תשמרי ע"ש. ומבואר מדבריו ג"כ
שהנין בדברי המוס' כמו שכתבנו.

4. שפת אמת על חגיגה דף כא/א

שם במשנה צריכין טבילה לקודש, הקשה בס' ט"א דמשמע דאדם טהור א"צ טבילה לאכילת קודש ולמה גזרו שלא יכנס אדם
טהור לעזרה עד שיטבול ומצורע שטבל מותר לכנוס ע"ש, ונ"ל דאינו קושיא דעיקר פי' הגמ' משום דעד האידנא הוא אסור
לאכול כו' שלכן תיקנו טבילה לפרסם האיסור קודש במחוסר כפרה ואונן דכיון דלא יצטרכו טבילה לא יזכרו דאסורין לקודש
וכיון דע"י טבילה נטהר לכל מילי רק לקודש אסור עד שיביא כפרתו תיקנו לפרסם זה האיסור אבל במקדש עשו כמה מעלות
לשמירת המקדש שלא יכנסו בטומאה כמבואר במשנה דעשר קדושות (פ"א דכלים) ורובן דרבנן ולכן למ"ד התם דמצורע שטבל
נכנס לעזרה בלי טבילה דהתם לא שייך הגזירה דהכא כדי שידעו שמחוסר כפורים אסור לכנוס למקדש בלי טבילה חדא דבלא"ה
כל הנכנס למקדש הצריכו טבילה וגם זה מבין כל אדם דכפרתו מעכבתו מליכנס למקדש אבל להיות טמא לקודש ע"י חסרון
כפרתו ישכחו אם לא יצטרכו טבילה כנ"ל:

5. שפת אמת על חגיגה דף כא/א

שם בגמ' אר"א מפני שכבדו של כלי חוצץ, לכאורה נראה דהיינו דוקא כשהניח הכלים זו בתוך זו קודם טבילה אבל אם הניח כלי
במקום ואח"כ הניח בה כלי ליכא שום חציצה מאחר דקדמו המים כמו שאין רגלי האדם או כובד החיצונות חוצץ בקרקע המקוה
משום דקדמו המים א"כ ה"ה בזה וכ"מ לשון הג"מ לקמן דמיא אקפי לכלי מכמע דאפי' הכניסן זו בתוך זו מ"מ המים מגבי' הכלי
אבל אי מיירי שמכניס כלי לתוך כלי במים לא שייך לשון אקפי כיון שאין מתחיל כלל לירד על שולי הכלי אכן לפ"ו קשה לקמן דבעי מאי
בין ר"א לרבא הו"ל למימר הא א"ב דרבא אפי' כבר הכניס החיצון למים ואח"כ תוך המים הניח בה כלי אסור דשמא לא יהי' כשפופרת הנוד ולא מהני בזה קדימת המים משא"כ משום חציצה
ואין לומר דר"א אית לי' טעמא דרבא ג"כ כמ"ש בס' טו"א לענין מחטין שאין בהם דגם ר"א ס"ל טעמא דרבא דז"א דא"כ לר"א נמי ליחשב י"א מעלות כיון דאפי' בלי חציצה אין מבטלין
א"כ הוי מעלה אחריתי ולא דק הרב בזה, והא דמחטין הטעם משום ולא פליג כמ"ש בס' ראשון לציון וא"כ קשה כנ"ל ע"כ מוכרחין לומר דאפי' קדמו המים שייך חציצה בכבדו של כלי והטעם
צ"ע:

• חלקת יואב

6. שו"ע יורה דעה - סימן רב - דברים החוצצים בטבילה:

(ו) כלי שכפה פיו למטה והכניסו למים, אם פיו צר קצת ולא הפך פיו למעלה, לא עלתה לו טבילה לפי שלא יגיעו המים לשוליו
אפילו אם מכניסו כולו למים: **הגה** - מותר לטבול כלי בתוך כלי, אם יש בפי החיצון כשפופרת הנוד (טור), ויזהר שכלי הפנימי
יהא רפוי בתוך כלי החיצון (מרדכי סוף עבודת כוכבים), ולכן לא יתחוב סכינים תוך דלי ויטבלם, כי לא תעלה טבילה בראשה
(או"ה כלל נ"ח). וכן אם הכלי הפנימי הוא כבד ומונח תוך החיצון, לא תעלה לו טבילה במקום שמונח, ועיין לעיל סימן ר"א סעיף ט':

7. שערים מצויינים בהלכה

רישא וסיפא משום חציצה כו'. הקשה
בטורי אבן כיון דחד טעמא להו,
למה הפסיק ביניהן בכמה דברים, ולא
אתניהו גבי הדדי, והאריך בזה. וכן דקדק
במרומי שדה, ותירץ דאולי היו הגזירות

בסדר זה, ועי"ש עוד מש"כ בזה. וסברא זו
מציינו במס' סוכה (לד.) אהא דקאמר עשר
נטיעות וערבה וניסוך המים הלכה למשה
מסיני, שכתב רש"י דהא דנקט אלו השלשה
ביחד, משום דכך נשאלו בביהמ"ד מנין להם
מן התורה והשיבו להן, וגרסם כפי הסדר
ששמעם. L

8. ילקוט ישעיהו

וכראשון לציון כתב וז"ל, והגם דאוקמתא דחוקה היא, דלדבריו הו"ל לתנא לאסמכי' אהדדי, כיון דתרווייהו משום חציצה, ואמאי פסקינהו בג' דיני, אלא משום דאמר ר' חנינא בר פפא עשר מעלות שנו כאן, מ"ה פירשה משום חציצה, דבזה תרתי חשיב הוי כחדא, ואיכא למימר דטעמא דלא קתני להו אהדדי משום דהך סיפא נשנית קמי רבי בתר הכי ולא זזה ממקומה. וכן כתב במרומי שדה, והא דהפסיק התנא תרווייהו מילי דחציצה, היינו משום שבסדר הלן היו הגזירות. וכעין זה כתב גם בשיח יצחק.

9. תוספות חולין דף ב/ב

טמא בחולין מאי למימרא - ואע"ג דאסור לגרום טומאה לחולין שבא"י היינו דוקא בפירות דשייכא בהו תרומה אבל בשר לא ואפילו יהא אסור לטמאות גופו באוכלין טמאין כדרשינן והתקדשתם והייתם קדושים אזהרה לבני ישראל שיאכלו חולין בטהרה מכל מקום יכול לטמאותן ולאוכלן בימי טומאתו:

10. תוספות "בתרייתא דלית בהו דררא דטומאה דאורייתא לקדש גזור ולא לחולין שנעשו על טהרת הקדש" דף כא/ב

11. ספר מגדים חדשים

גזירה שלא יטביל מחטין וצינורות בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד. פירש"י והיה לאו טבילה היא שאין המים הנכנסין לתוכו חיבור למי המקוה, ולא טבילו המחטין אלא צמיעוט מים שנכלי. וכ"כ צפי"ה הר"י מלוניל, והיה טבילה לאו כלום היא

שהרי המים הנכנסים לחוך הכלי אינן מחזרים למי המקוה כו', וכיון שכן נמצא שלא נטבל הכלי הפנימי אלא צאתו מיעוט מים שנכלי. ומדבריהם משמע שהמקרון הוא משום שאין שיעור מקוה צמים שנכלי. ונ"ב דהרי מה"מ סגי רביעית מים לטבילת מחטין וצינורות כדאיחא צפסחיס (יז ב), והך מעלה דמטבילין כלים בתוך כלים כו', היא מחמש קמייחא דאית להו דררא דטומאה מדאורייתא, וכמש"כ רש"י להלן (כז א) ד"ה וכחללה, דאף לרבא חשש טומאה דאורייתא היא, והרי מדאורייתא לא צעי מ' סאה לטבילת כלים.

12. שפת אמת על חגיגה דף כא/א

שם בגמ' אר"א מפני שכבדו של כלי חוצץ, לכאורה נראה דהיינו דוקא כשהניח הכלים זו בתוך זו קודם טבילה אבל אם הניח כלי במקום ואח"כ הניח בה כלי ליכא שום חציצה מאחר דקדמו המים כמו שאין רגלי האדם או כובד החיצונות חוצץ בקרקע המקוה משום דקדמו המים א"כ ה"ה בזה וכ"מ לשון הג"מ לקמן דמיא אקפי לכלי מכמע דאפי' הכניסין זו בתוך זו מ"מ המים מגבי'

הכלי אבל אי מיירי שמכניס כלי לתוך כלי במים לא שייך לשון אקפי כיון שאין מתחיל כלל לירד על שולי הכלי אכן לפ"ז קשה לקמן דבעי מאי בין ר"א לרבא הו"ל למימר הא א"ב דלרבא אפי' כבר הכניס החיצון למים ואח"כ תוך המים הניח בה כלי אסור דשמא לא יהי' כשפופרת הנוד ולא מהני בזה קדימת המים משא"כ משום חציצה ואין לומר דר"א אית לי' טעמא דרבא ג"כ כמ"ש בס' טו"א לענין מחטין שאין בהם כובד דגם ר"א ס"ל טעמא דרבא דז"א דא"כ לר"א נמי ליחשב י"א מעלות כיון דאפי' בלי חציצה אין מבטלין א"כ הוי מעלה אחריתי ולא דק הרב בזה, והא דמחטין הטעם משום ולא פליג כמ"ש בס' ראשון לציון וא"כ קשה כנ"ל ע"כ מוכרחין לומר דאפי' קדמו המים שייך חציצה בכבדו של כלי והטעם צ"ע: